

PÄÄTÖS

Päiväys 8.12.2008

Dnro 10795/302/2008

Asia	Kuljettajaopetuksen B-luokan opetussuunnitelman hyväksyminen
Päätös	<p>Ajoneuvohallintokeskus hyväksyy opetussuunnitelman. Hyväksyntä on voimassa 1.1.2009 - 31.12.2013, mutta se voidaan peruuttaa tai sitä voidaan muuttaa, mikäli aihetta siihen ilmenee. Hyväksynnän mukainen opetussuunnitelma tulee olla kaikkien B-luokan kuljettajaopetusta antavien ja opetukseen osallistuvien saatavilla.</p> <p>Tämä päätös ei muuta sitä, mitä muutoin on säädetty ajo-oikeutta varten annettavasta kuljettajaopetuksesta.</p>
Säädösperusta	Ajokorttiasetus (814/2003) 19§ 2.momentti
Ylitarkastaja	Veijo Tuononen
Ylitarkastaja	Elina Uusitalo
LIITTEET	B-luokan opetussuunnitelma
TIEDOKSI	<p>Liikenne- ja viestintäministeriö, liikenneturvallisuusyksikkö</p> <p>Tutkinnon vastaanottajat</p> <p>Autokoulut</p> <p>Opetushallitus</p> <p>Pääesikunta, materiaaliosasto</p> <p>Suomen Autokoululiitto</p> <p>Suomen Tieliikenneopettajien liitto</p> <p>Liikenneturva</p> <p>Hämeen Ammattikorkeakoulu, liikenneopetuskeskus</p> <p>Ajoharjoitteluradat</p> <p>Ahvenanmaan katsastusasema</p>

Opetussuunnitelma

B-luokan kuljettajaopetus

Ajoneuvohallintokeskus

8.12.2008

<i>Sisällys</i>	<i>Sivu</i>
JOHDANTO	2
KULJETTAJAOPETUKSEN TAVOITTEET	2
OPETUKSELLISIA PERIAATTEITA	4
YLEISKUVA	5
OPETUKSEN ENSIMMÄINEN VAIHE.....	6
I KULJETTAJANA LIIKENTEESSÄ.....	6
<i>Itseopiskelu</i>	6
<i>Tietopuolinen opetus</i>	6
<i>Ajo-opetus</i>	7
<i>Arvio: ajoneuvon hallinta</i>	7
II AJAMINEN LIIKENNETILANTEISSA	8
<i>Itseopiskelu</i>	8
<i>Tietopuolinen opetus</i>	8
<i>Ajo-opetus</i>	9
<i>Arviointi: Liikennetilanteiden hallinta</i>	10
III ITSENÄINEN AJAMINEN	10
<i>Itseopiskelu</i>	10
<i>Tietopuolinen opetus</i>	10
<i>Ajo-opetus</i>	12
<i>Arviointi: Ajaminen itsenäisesti</i>	13
IV AJAMINEN VAIKEISSA OLOSUHTEISSA.....	13
<i>Tietopuolinen opetus</i>	13
KULJETTAJANTUTKINTO	16
VÄLIVAIHE	16
OPETUKSEN TOINEN VAIHE.....	17
SISÄLLÖT JA RAKENNE	17
<i>Yksilöllinen arviointijakso:</i>	17
<i>Ryhmäopetusjakso:</i>	17

Johdanto

Kuljettajaopetuksen tavoitteet

Ensimmäinen vaihe

Oppilas omaa sellaiset tiedot, taidot ja asenteet, että hän kykenee itseään ja muita tienkäyttäjiä vaarantamatta harjoittelemaan itsenäisenä kuljettajana toimimista välivaiheessa. Oppilas suhtautuu realistisesti omaan ajotaitoonsa ja on motivoitunut kehittämään itseään kuljettajana.

1. **Turvallisuus**

- Hallitsee auton sijainnin, suunnan ja nopeuden
- Osaa liikennesäännöt ja ajaa turvallisesti tavanomaisissa liikennetilanteissa
- Osaa tunnistaa ja välttää liikenteen riskejä
- Osaa kontrolloida omaa tilaansa ja mielihalujaan

Turvallisuus on kuljettajaopetuksen tärkein tavoite. Turvallinen kuljettaja tuntee vastuunsa paitsi itsestään ja ajoneuvostaan myös muista tienkäyttäjistä ja erityisesti kevyestä liikenteestä. Turvallinen kuljettaja osaa tunnistaa riskejä, välttää niitä tai sovittaa oma ajamisensa riskien mukaan, esimerkiksi alentamalla ajonopeutta. Oman tilan hallinta on erityisen painotettava asia nuorten kuljettajien koulutuksessa.

2. **Sosiaalisuus**

- Osaa toimia ennakoitavasti ja ennakoida toisten tienkäyttäjien toimintaa
- Tunnistaa sosiaalisen paineen ja osaa välttää siitä johtuvat riskit

Sosiaalisuus on liikenteen turvallisen ja sujuvan vuorovaikutuksen edellytys. Toisten huomioon ottaminen, ennakointi ja oma ennakoitavuus muodostavat perustan vuorovaikutustaidoille. Tienkäyttäjryhmien erityispiirteet on ymmärrettävä.

3. **Ekologisuus**

- Osaa ajaa autoa taloudellisesti
- Osaa havainnoida ja ennakoida liikennetilanteiden kehittymistä
- Osaa suunnitella ajoreittejä ja omaa liikkumistaan
- Ymmärtää ekologisen auton käytön perusteet

Ekologisuus on liikkumisen ja auton käytön keskeinen tavoite. Kuljettajan on oivallettava oman toimintansa merkitys sekä ympäristöhaittojen minimoinnissa että oman ajonsa taloudellisuudessa. Taloudellinen ajotapa on myös turvallista ja toiset huomioon ottavaa.

Välivaihe

- Välivaiheen kokemukset ja harjoitukset sekä niiden jatkuva arviointi kehittävät uuden kuljettajan itsenäistä, vastuullista ja ympäristötietoista ajamista.
- Uusia kuljettajia koskevalla tiukemmalla liikenneerikkomusten seurannalla ohjataan kuljettajan ajotapaa turvallisen liikennekulttuurin ja normiston mukaiseksi.
- Välivaihe antaa valmiuksia oppilaalle omaksua opetuksen toisen vaiheen sisällöt.

Toinen vaihe

Kuljettajaopetuksen II-vaiheen tehtävänä on syventää turvallisen, sosiaalisen ja ekologisen ajamisen tietoja, taitoja ja asenteita.

1. **Turvallisuus**

- Osaa ajaa turvallisesti monipuolisissa liikennetilanteissa
- Osaa analysoida monipuolisesti liikenteen riskejä
- On motivoitunut kehittämään itseään turvallisena kuljettajana

2. **Sosiaalisuus**

- Osaa analysoida liikenteen vuorovaikutusta
- On motivoitunut kehittämään itseään sosiaalisena kuljettajana

3. **Ekologisuus**

- Osaa analysoida ajamisensa taloudellisuutta
- On motivoitunut kehittämään itseään ekologisena kuljettajana

Opetuksellisia periaatteita

Opetuksen tavoitteellisuus ja jäsentely

Edellä luetellut kuljettajaopetuksen tavoitteet ohjaavat oppimista. Tavoitteita ei omaksuta hetkessä, vaan ne rakentuvat ja täydentyvät oppimisprosessin kuluessa. Opettajan ja tutkinnon vastaanottajan tärkeä tehtävä on palautteen avulla suunnata ja tukea oppimista tavoitteiden suuntaan.

Opetuksen jaksottaminen antaa mahdollisuuden painottaa kussakin vaiheessa eri taitotasolle kuuluvia asioita. Myös jokaisen opetusvaiheen sisällä on tarkoituksenmukaista tehdä asiat tietyssä järjestyksessä. Esimerkiksi ajo-opetuksen alussa on oltava riittävästi ajoneuvon käsittelyharjoituksia, jotta oppilas voisi seuraavassa jaksossa keskittää päähuomion liikennetilanteisiin. Ajo-opetuksessa edetään vaiheittain yksinkertaisesta monimutkaiseen.

Tietopuolisen opetuksen ja ajo-opetuksen on nivouduttava toisiinsa. Tuloksellisessa oppimisprosessissa tietopuolinen opetus tukee ajo-opetusta. Kokemuksesta oppimisen periaate puolestaan tarkoittaa sitä, että ajo-opetuksessa saatuja kokemuksia voidaan hyödyntää tietopuolisessa opetuksessa ja pohtia opetussisältöjä syvällisemmin. On hyödyllistä, että oppimisprosessin alussa tietopuolinen opetus tukee ajotaidon oppimista ja prosessin loppupuolella opitaan kokemuksista.

Opetuksen yksilöllisyys ja eriyttäminen

Oppiminen on luova ja yksilöllinen prosessi. Kullakin oppijalla on omat erityispiirteensä. Hänellä on ennakkotietoja ja -taitoja, asenteita ja ominaisuuksia, jotka voivat edistää tai haitata oppimista. Opettajan on ensivaiheessa selvitettävä oppijan erityispiirteet ja suunniteltava opetusta ottaen ne huomioon. Opetuksessa on käytettävä riittävän monipuolisia ja yksilöllisiä opetusmenetelmiä.

Riskialttius liikenteessä vaihtelee iän ja sukupuolen mukaan. Opetusta on painotettava ja eriytettävä mahdollisimman paljon erilaisten ryhmien mukaan.

Oppijan aktiivinen rooli

Oppimistavoitteiden saavuttaminen edellyttää aktiivisten opetusmenetelmien käyttöä. Aktivoivassa opetuksessa oppiminen on keskeisin tavoite ja päävastuu oppimisesta on oppijalla. Opettajan rooli ei perustu tällöin muodolliseen auktoriteettiin, vaan hänen asiantuntemukseensa.

Aktiivisia oppimismenetelmiä ovat muun muassa kotitehtävät, erilaiset oppilastehtävät, keskustelut, demonstraatiot ja itsearviointit. Käytettävät opetusvälineet eivät saa vallata tilaa oppimiselta, vaan niillä tuetaan aktiivista oppimista.

Itseopiskelu on merkittävä osa tietopuolista oppimista. Oppilaalla tulee olla käytössään koko oppimisprosessin ajan korkeatasoista oppimateriaalia. Tehokas oppimateriaali aktivoi oppilasta itsearviointiin ja itsensä kehittämiseen myös kuljettajaopetuksen jälkeen.

Arvioinnit

Ajo-opetuksen eri vaiheisiin sijoitetuilla oppilaan omilla, liikenneopettajan ja tutkinnon vastaanottajan arvioinneilla voidaan edistää paitsi kuljettajaopetuksen tavoitteiden saavuttamista myös yksilöllistä opetusta.

- Arviolla ajoneuvon hallinnasta varmistetaan, että oppilas hallitsee perusasiat ajoneuvon käsittelystä.
- Arviolla liikennetilanteiden hallitsemisesta varmistetaan oppilaan toimiminen turvallisesti ja muut tienkäyttäjät huomioiden yksittäisissä liikennetilanteissa
- Arviolla itsenäisestä ajamisesta varmistetaan, että oppilas osaa ajaa itsenäisesti vaaratilanteita havaiten, tunnistaen ja välttäen
- Opetuksen ensimmäisen vaiheen jälkeen suoritettavalla kuljettajantutkinnolla varmistetaan oppilaan perustiedot, -taidot ja -asenteet itsenäisenä kuljettajana.
- Opetuksen toisen vaiheen arvioivassa ajossa arvioidaan oppilaan kehittymistä itsenäisenä kuljettajana.

Yleiskuva

Aihepiiri

Tietopuolinen opetus

Ajo-opetus

Ensimmäinen vaihe

I Kuljettajana liikenteessä	1 Kuljettajaopetus 2 Liikennejärjestelmä 3 Liikenneympäristö ja liikenteenohjaus 4 Auto ja sen käsittely	Ajoneuvon käsittely
<i>Arvio</i>	<i>Ajoneuvon hallinta</i>	
II Ajaminen liikennetilanteissa	1 Ajamisen perustaidot 2 Tienkäyttäjien välinen vuorovaikutus 3 Liikenteeseen liittyminen ja ajaminen taajamaliikenteessä 4 Liikenteestä poistuminen 5 Risteysajo: ajolinjat 6 Risteysajo: ajovuorot	Taajamassa
<i>Arvio</i>	<i>Liikennetilanteiden hallinta</i>	
III Ajaminen itsenäisesti	1 Ajon suunnittelu ja ennakointi 2 Tilannenopeus 3 Ajaminen maantiellä 4 Ohittaminen 5 Kuljettaja ja oman tilan hallinta 6 Toiminta liikenneonnettomuuspaikalla 7 Auton kunto ja ekologinen auton käyttö 8 Välivaiheeseen opastaminen	Maantienopeuksissa
<i>Arvio</i>	<i>Itsenäisen ajamisen hallinta</i>	
IV Vaikeat olosuhteet	1 Ajaminen liukkaalla 2 Ajaminen pimeällä	Näytöt ja harjoitukset Näytöt ja harjoitukset

Kuljettajantutkinto, tutkintotodistus ja lyhytaikainen ajokortti

Välivaihe

Harjoittelua	Itsenäistä harjoittelua Itseopiskelua ja arviointia Rikkeettömän ajotavan seuranta
--------------	--

Toinen vaihe

Ajaminen ennakoivasti ja taloudellisesti	1 Ajotaidon arviointi sekä oman arvioinnin realistsuus 2 Vaaratilanteiden tunnistaminen ja välttäminen 3 Ennakointi ja taloudellinen ajaminen	Arvioiva ajo Ajoharjoittelu ja näytöt ajoharjoitteluradalla
--	---	--

Varsinainen ajokortti

Opetuksen ensimmäinen vaihe

I Kuljettajana liikenteessä

Kuljettajaopetuksen aloitusjaksossa esitellään kuljettajaopetusta, liikennejärjestelmää ja -ympäristöä sekä tutustutaan henkilöautoon. Aloitusjakson jälkeen oppilas tietää, mihin kuljettajaopetuksella tähdätään. Hän orientoituu opiskelemaan oikealla tavalla ja omaksuu kokonaiskuvan liikenteestä järjestelmänä. Oppilas tuntee keinoja omalla toiminnallaan paitsi edistää liikenneturvallisuutta myös vähentää ympäristön saastumista. Ajo-opetus aloitetaan rauhallisesti käsittelyopetuksella. Ajo-opetuksella pyritään siihen, että oppilas hallitsee ajoneuvon hallinnan perusasiat.

Itseopiskelu

oppikirja

Tietopuolinen opetus

4 oppituntia

1. Kuljettajaopetus

Tavoitteet

1. Oppilas tuntee kuljettajaopetuksen tavoitteet, rakenteen ja menetelmät sekä oman aktiivisen roolinsa oppijana.
2. Hän ymmärtää, että ajotaito opitaan vaiheittain.

Aiheet

- ajotaito opitaan vaiheittain
- opetuksen tavoitteet, rakenne ja opetussisällöt; opetus käytännössä; opetusmenetelmät; oppilaan aktiivinen rooli
- ajo-oikeudet

2. Liikennejärjestelmä

Tavoitteet

1. Oppilas tuntee liikennejärjestelmän osatekijät ja niiden väliset suhteet.
2. Hän ymmärtää tieliikenteen merkityksen yhteiskunnan ja yksilön kannalta; erityisesti oman vastuunsa liikenneturvallisuudesta ja ympäristöstä kuljettajana.

Aiheet

- liikennejärjestelmä ja tieliikenteen merkitys siinä
- liikenneonnettomuudet; liikennevahinkojen syyt ja niiden välttäminen
- tieliikenteen haitat ympäristölle

3. Liikenneympäristö ja liikenteenohjaus

Tavoitteet

1. Oppilas tuntee liikenneympäristön osatekijät ja tyypilliset vaaran aiheuttajat.
2. Hän ymmärtää liikennesääntöjen peruskäsitteet ja liikenteenohjausmenetelmät.

Aiheet

- Liikenneympäristön osatekijät
- Liikennesäännöt; merkitys ja peruskäsitteet
- Liikenteenohjausmenetelmät

4. Auto ja sen käsittely

Tavoitteet

1. Oppilas ymmärtää ajoneuvon käsittelyn merkityksen ensimmäisenä osana ajotaitoa.
2. Hän tuntee henkilöauton toiminnan perusteet ja ekologisen käytön.

Aiheet

- henkilöauton rakenne ja toiminta
- auton hallintalaitteet, aktiivinen ja passiivinen turvallisuus
- auton käsittely; alkutoimet, suunnan ja nopeuden säätely

Ajo-opetus

Tarpeellinen määrä ajoharjoittelua ja arvio ajoneuvon hallinnasta. Oppitunnit 1-4 käyty ennen ajoharjoittelun aloittamista. Harjoittelu mahdollisuuksien mukaan suljetulla tai vähäliikenteisellä alueella.

Tavoitteet

1. Oppilas hallitsee auton käsittelyn liikenteeltä suljetulla alueella, jonka jälkeen oppilas voi aloittaa liikennetilanteiden harjoittamisen taajamaliikenteessä.

Aiheet

- ajoon valmistautuminen; liikkeellelähtö ja pysäyttäminen
- auton suunnan ja nopeuden säätely
- auton ulottuvuuksien hahmottaminen

Arvio: ajoneuvon hallinta

Toteutetaan suljetulla tai vähäliikenteisellä alueella käsittelyopetuksen loppuksi.

Arviointikriteerit ja aiheet:

- sujuvat siirrot: viivyttämättä ja moottoria sammuttamatta
- auton ryömittäminen eteen- ja taaksepäin: moottoria sammuttamatta, ryntäilemättä
- mäkilähdöt käsijarrulla ja ilman: moottoria sammuttamatta
- suorakulmakäännös eteen oikealle ja vasemmalle: turvallinen ajolinja
- kulmaperuuutus valinnaisesti oikealle tai vasemmalle: kääntäminen oikeaan suuntaan
- vaihtaminen: turvallisesti, taloudellisesti, havainnointi ja ajolinja säilyttäen

II Ajaminen liikennetilanteissa

Liikennetilanteiden opetteleminen aloitetaan taajamaliikenteessä, ja opetuksessa käytetään taajamanopeuksia. Jakson jälkeen oppilas ymmärtää omat mahdollisuutensa toimia liikenteessä turvallisesti ja ekologisesti. Oppilas oivaltaa joustavan liikenteen edellyttävän sosiaalisuutta ja vuorovaikutustaitoja. Oppilas hallitsee ajoneuvonsa ja itsensä opettajan ohjauksessa tavallisimmissa taajamaliikennetilanteissa.

Itseopiskelu

oppikirja

Tietopuolinen opetus

6 oppituntia

1. Ajamisen perustaidot

Tavoite

1. Oppilas tuntee turvallisen toiminnan ja taloudellisen ajamisen perustaidot.

Aiheet

- havainnointi, arviointi, ajonopeus, merkinannot, ajolinjat, ajovuorot, etäisyys muihin, liikenteenohjauksen noudattaminen

2. Tienkäyttäjien välinen vuorovaikutus

Tavoitteet

1. Oppilas tuntee eri tienkäyttäjryhmien toiminnan ja oppii sosiaalisia taitoja liikenteessä.
2. Hän ymmärtää oman toimintansa ennakoitavuuden ja toisten toiminnan ennakoinnin merkityksen.

Aiheet

- muut tienkäyttäjryhmät; liikenteen erityisryhmät ja niiden käyttäytyminen
- vuorovaikutus muiden tienkäyttäjien kanssa; ennakointi ja ennakoitavuus

3. Liikenteeseen liittyminen ja ajaminen taajamaliikenteessä

Tavoite

1. Oppilas tuntee tyypilliset taajamaliikennetilanteet ja osaa soveltaa ajamisen perustaitoja liikenteeseen liittyessään ja liikennevirrassa ajaessaan.

Aiheet

- liikenteeseen liittymiset; erityisesti havainnointi, arviointi ja merkinannot
- ajaminen taajamaliikenteessä; erityisesti havainnointi ja etäisyys muihin tienkäyttäjiiin
- ajolinjan valinta ja ajolinjan vaihtaminen; erityisesti havainnointi ja merkinannot
- suojatiemääräykset ja kevyt liikenne; erityisesti havainnointi, ajonopeus ja sosiaaliset taidot

4. Liikenteestä poistuminen

Tavoite

1. Oppilas tuntee tavallisimmat pysäyttämisen- ja pysäköintitilanteet ja osaa soveltaa ajamisen perustaitoja liikenteestä poistuessaan.

Aiheet

- liikenteestä poistumiset; erityisesti merkinannot ja nopeuden säätely
- pysäyttämistä ja pysäköimistä koskevat säännöt, kiellot ja rajoitukset

5. Risteysajo: ajolinjat

Tavoite

1. Oppilas tietää tyypilliset ajolinjan valintatilanteet ja osaa valita ajolinjansa turvallisesti ja taloudellisesti.

Aiheet

- ajolinjan valinta perussäännön mukaan
- ajolinjaa ohjaavat merkit
- ajolinjan valinta poikkeuksellisissa risteyksissä

6. Risteysajo: ajovuorot

Tavoite

1. Oppilas tietää ajovuoron määräytymisperusteet ja osaa ajaa vuorollaan turvallisesti ja sujuvasti.

Aiheet

- ajovuoro perussäännön mukaan
- ajovuoro liikennemerkkien mukaan
- ajovuoro liikennevalojen mukaan
- rautatien tasoristeys

Ajo-opetus

Tarpeellinen määrä ajoharjoittelua ja ajon arviointi.

Tavoitteet

1. Oppilas hallitsee autonsa ja itsensä taajamaliikenteessä opettajan ohjauksessa.
2. Hän osaa soveltaa ajamisen perustaitoja tavallisissa taajamaliikennetilanteissa.
3. Hän osoittaa vuorovaikutustaitoja muiden tienkäyttäjien kanssa ja osaa ottaa muut, erityisesti kevyen liikenteen, huomioon.

Aiheet

- liikenteeseen liittyminen: pihalta/pysäköintipaikalta, kadun/tien reunasta
- liikennevirrassa ajo: ajolinjan valinta, kaista-ajo, linja-auto- ja raitiovaunukaistat, kaistan vaihtaminen, suojatien/kevytliikenteen väylän kohtaaminen, pihat/pysäköintipaikat
- liikenteestä poistuminen: kadun ja tien reuna; pysäköinti ruutuun ja taskuun; pysäköintitalo
- risteysajo: tasa-arvoiset risteykset, eriarvoiset risteykset, määräysmerkein ohjatut risteykset, liikennevaloin ohjatut risteykset, liikenneympyrä/kiertoristeys, tasoristeys
- muut: poikkeavat käännökset, yksisuuntaiset tiet

Arviointi: Liikennetilanteiden hallinta

Jakson päätteeksi käydyssä keskustelussa opettajan arviota oppilaan taitotasosta verrataan oppilaan omaan käsitykseen. Oppilaan tulisi hallita ainakin seuraavat aiheet sekä opettajan että oppilaan mielestä, ennen seuraavaan jaksoon siirtymistä.

Arviointikriteerit ja -aiheet:

Taajamassa:

- auton käsittely taajamaliikenteessä: liikkeellelähdöt, mäkilähdöt, vaihtaminen, ohjaaminen, peruuttaminen, pysäköinti (itsenäisesti, tavallisissa liikennetilanteissa)
- kevyen liikenteen huomiointi (itsenäisesti, monipuolisissa liikennetilanteissa)
- vuorovaikutus muiden tienkäyttäjien kanssa: omista aikeista viestiminen, merkinannot, väistämisen osoittaminen sekä muiden aikeiden ymmärtäminen (ohjatusti, tavallisissa liikennetilanteissa)
- turvallisen ajamisen perustaidot:
 - havainnointi: katseen suuntaaminen eteen, sivuille, taakse; peilit, katveet (itsenäisesti, monipuolisissa liikennetilanteissa)
 - liikennetilanteiden arviointi: ajoitus, kiireettömyys (ohjatusti, tavallisissa liikennetilanteissa)
 - nopeudensäätely (itsenäisesti, tavallisissa liikennetilanteissa)
 - liikenteenohjauksen noudattaminen (itsenäisesti, tavallisissa liikennetilanteissa)
 - ajovuoro: säännöt/omista oikeuksista luopuminen tarvittaessa; tasa-arvoiset-, eriarvoiset sekä liikennevaloristeykset (itsenäisesti, tavallisissa liikennetilanteissa)
 - ajolinja: tasa-arvoiset-, yksisuuntaiset- sekä ohjatut risteykset; kaista-ajo, kaistanvaihto (itsenäisesti, tavallisissa liikennetilanteissa)
 - etäisyys muihin tienkäyttäjiin (itsenäisesti, monipuolisissa liikennetilanteissa)

III Itsenäinen ajaminen

Kolmannessa jaksossa siirytään teille, jossa nopeudet ovat suurempia, sekä lisätään oppilaan vastuuta ajamisestaan. Jakson jälkeen oppilas tietää suunnitelmallisen ajamisen ja ennakoivan ajotavan vähentävän paitsi onnettomuusriskiä myös polttoaineen kulutusta. Oppilas tietää maantiellä ajamisen erot ja tyypilliset maantiellä ajamisen riskit taajamaliikenteeseen verrattuna. Oppilas ymmärtää oman vastuunsa kuljettajana ja tuntee erilaisia keinoja ajaa turvallisesti ja liikenneympäristöä säästämällä. Oppilas osaa myös toimia liikenneonnettomuustilanteessa. Oppilas hallitsee itsensä ja ajoneuvonsa taajamassa ja maantiellä ilman opettajan ohjausta ja on valmis kuljettajantutkinnon ajokokeeseen.

Itseopiskelu

oppikirja

Tietopuolinen opetus

8 oppituntia

1. Ajon suunnittelu ja ennakoiva ajotapa

Tavoite

1. Oppilas ymmärtää suunnitelmallisen ajamisen ja ennakoivan ja taloudellisen ajotavan merkityksen onnettomuusriskin ja ympäristöhaittojen vähentämiselle.

Aiheet

- ajon suunnittelu
- ennakoiva ja taloudellinen ajotapa
- toiminta hätätilanteessa
- seurausten minimointi

2. Tilannenopeus

Tavoite

1. Oppilas ymmärtää oikean tilannenopeuden merkityksen ja tuntee ajonopeuden valintaan vaikuttavat tekijät.

Aiheet

- luonnonlait; kitka, liike-energia, keskipakovoima, pysähtymismatka
- oikea tilannenopeus näkyvyyden, ympäristön ja muiden tienkäyttäjien mukaan
- nopeusrajoitukset

3. Ajaminen maantiellä

Tavoitteet

1. Oppilas ymmärtää maantiellä ajamisen ja taajamassa ajamisen erot.
2. Oppilas osaa havaita, tunnistaa ja välttää tavallisimpia vaaranaiheuttajia maantiellä.

Aiheet

- päätielle liittyminen, erityisesti havainnointi ja arviointi
- päätiellä ajaminen, erityisesti ajonopeus, havainnointi, ennakointi, turvallisuusvälit, arviointi
- päätieltä poistuminen, erityisesti merkinannot ja nopeuden säätely
- tyypillisiä vaaranaiheuttajia maantiellä
- ajaminen moottori- ja moottoriliikennetiellä

4. Ohittaminen

Tavoitteet

1. Oppilas tuntee tyypillisimmät ohitustilanteet ja niihin liittyvät vaaratekijät.
2. Hän osaa arvioida ohitustarpeen ja edellytykset.
3. Hän tuntee turvalliset toimintatavat ohittajana (myös kevyt liikenne), ohitettavana ja vastaan tulijana.

Aiheet

- ohittaminen oikealta ja vasemmalta
- ohitustarpeen ja ohituksen edellytysten arviointi
- ohituskiellot
- toiminta ohittajana, ohitettavana ja vastaan tulijana
- kevyen liikenteen ohittaminen

5. Kuljettaja ja oman tilan hallinta

Tavoitteet

1. Oppilas tunnistaa kuljettajan toimintaan vaikuttavat fyysiset ja psyykkiset tekijät ja tuntee vastuunsa ajoneuvon kuljettajana.
2. Hän ymmärtää alkoholin ja huumeiden vaarallisuuden liikenteessä.

Aiheet

- kuljettajan pysyvät, muuttuvat ja vaihtelevat ominaisuudet
- alkoholi ja huumeet; vaikutukset ja seuraamukset
- oman tilan hallinta: motiivit, tunnetilat, stressi

6. Toiminta liikenneonnettomuuspaikalla

Tavoitteet

1. Oppilas ymmärtää auttamisvelvollisuutensa onnettomuuspaikalla.
2. Hän tuntee välttämättömät toimet onnettomuuspaikalla.

Aiheet

- auttamisvelvollisuus
- hengenvaaraan joutuneiden pelastaminen
- lisäavun hälyttäminen ja muun liikenteen varoittaminen

7. Auton kunto ja ekologinen auton käyttö

Tavoitteet

1. Oppilas tuntee tavallisimmat autoon liittyvät riskit ja osaa välttää niitä.
2. Hän tuntee ekologisen auton käytön periaatteet.
3. Hän tuntee pääasiat auton rekisteröinnistä, katsastuksesta ja liikennevakuutuksesta.

Aiheet

- autosta aiheutuvien tyypillisten vaaratekijöiden tunnistaminen ja välttäminen
- auton huollot ja tarkastukset
- ekologinen autonkäyttö ja taloudellinen ajotapa
- rekisteröinti, katsastus ja liikennevakuutus

8. Välivaiheeseen opastaminen

Tavoitteet

1. Oppilas ymmärtää vastuunsa kuljettajana.
2. Hän havaitsee, tunnistaa ja välttää tyypillisiä uuden kuljettajan vaaratilanteita.
3. Hän ymmärtää liikenteen valvonnan tarkoituksen sekä rikkomusten seuraamukset itselle ja muille.
4. Hän ymmärtää kuljettajaopetuksen välivaiheen merkityksen ajotaidon kehittymiselle.

Aiheet

- tyypilliset, itsestä ja muista johtuvat, uuden kuljettajan vaaranaiheuttajat
- oman ajotaidon arviointi ja kehittäminen
- läheltä piti -tilanteiden erittely
- liikenteen valvonta ja rikkomusten seuraukset
- välivaiheen materiaali ja valmistautuminen opetuksen toiseen vaiheeseen
- oman ajamisen taloudellisuuden seuranta

Ajo-opetus

Liikennetilanteiden hallinta arvioitu ennen tähän jaksoon siirtymistä. Tarpeellinen määrä ajoharjoittelua ja ajon arviointi. Maantieajoa tulee harjoitella vähintään 4 ajokertaa, mihin ei lueta vaikeissa olosuhteissa ajamisen opetusta.

Tavoitteet

1. Oppilas hallitsee autonsa myös maantienopeuksissa.
2. Hän ajaa itsenäisesti ja suunnitelmallisesti sekä tuntee taloudellisen ajamisen perusteet.
3. Hän havaitsee, tunnistaa ja välttää tyypillisimpiä vaaratilanteita liikenteessä ja omaa keinoja itsensä hallintaan.

Aiheet

- liikennetilanteet taajamassa
- maantieajo: kohtaaminen; ohittaminen, kevyen liikenteen ohittaminen, toiminta ohitettavana; päätie: liittyminen, ajaminen ja poistuminen; ajaminen suoralla ja kaarteissa;
- ajaminen moottori- /moottoriliikennetiellä; kiihdytys-/hidastuskaistan käyttö
- ajotehtävät: ajoreitin suunnitteleminen ja suunnitelman mukaan ajaminen; ajaminen opasteiden mukaan, ajaminen vieraassa taajamassa

Arviointi: Ajaminen itsenäisesti

Jakson päätteeksi käydyssä keskustelussa opettajan arviota oppilaan taitotasosta verrataan oppilaan omaan käsitykseen. Oppilaan tulisi hallita ainakin seuraavat aiheet sekä opettajan että oppilaan mielestä, ennen kuljettajantutkintoon ilmoittautumista.

Arviointikriteerit ja -aiheet:

Taajamassa ja maantiellä:

- Havainnointi (itsenäisesti, monipuolisissa liikennetilanteissa)
- Arviointi (itsenäisesti, monipuolisissa liikennetilanteissa)
- Nopeudensäätely (itsenäisesti, monipuolisissa liikennetilanteissa)
- Ajovuoro (itsenäisesti, monipuolisissa liikennetilanteissa)
- Ajolinja (itsenäisesti, monipuolisissa liikennetilanteissa)
- Etäisyys muihin (itsenäisesti, monipuolisissa liikennetilanteissa)
- Merkinanto, ajon ennakoitavuus ja vuorovaikutus muiden tienkäyttäjien kanssa (itsenäisesti, monipuolisissa liikennetilanteissa)
- Liikenteenohjauksen noudattaminen (itsenäisesti, monipuolisissa liikennetilanteissa)
- Auton käsittely liikenteessä (itsenäisesti, monipuolisissa liikennetilanteissa)
- Kevytliikenne (itsenäisesti, monipuolisissa liikennetilanteissa)
- Ajon suunnitelmallisuus: ajoreitin valinta, ajaminen opasteiden mukaan (ohjatusti, tavallisissa liikennetilanteissa)
- Ajon taloudellisuus (ohjatusti, tavallisissa liikennetilanteissa)

IV Ajaminen vaikeissa olosuhteissa

Kuljettajaopetuksen ensimmäiseen vaiheeseen sisältyy opetusta sekä liukkaalla että pimeällä ajamisesta. Näissä jaksoissa painottuvat näytöt harjoituksia enemmän, jo käytettävän ajankin puolesta. Oppilaat kokeilevat käytännössä keskeisimpiä periaatteita vaikeissa olosuhteissa ajamisesta. Jakson jälkeen oppilaat tietävät liukkaalla ja pimeällä ajamisen yleisimmät vaaratilanteet, osaavat välttää niitä sekä tutustuvat selviytymiskeinoihin.

Tietopuolinen opetus

2 oppituntia

1. Ajaminen liukkaalla

Tavoitteet

1. Oppilas ymmärtää pitävyyden merkityksen ja osaa tunnistaa tienpinnan liukkauden.
2. Hän osaa sovittaa ajonopeuden ja valita riittävät turvavälit pitävyyden mukaan.
3. Hän ymmärtää, että täpärään tilanteeseen joutuminen johtuu tavallisesti puutteellisesta ennakoinnista.
4. Hän tuntee liukkaalla ajamisen perustaitoja (jarrutustavat, ohjaaminen).

Itseopiskelu

oppikirja

Tietopuolinen opetus

Aiheet

- pitävyys ja liukkauden tunnistaminen
- pysäyttäminen liukkaalla, jarrutustavat
- jarrutus ja väistö
- kaarteessa ajaminen liukkaalla
- keinoja vaaratilanteiden välttämiseksi liukkaalla ajettaessa

Ajo-opetus radalla

Ajo-opetuksen loppupuolella. Kaksi ajokertaa näyttöjä ja harjoituksia ajoharjoitteluradalla. Rataopetuksessa enimmäismäärä on 6 autoa/suorituspaikka.

Näytöt

- pyörien pidon murtaminen ja palauttaminen
- pysähtymismatka
- nopeuden vaikutus jarrutusmatkaan

Harjoitukset

- suoralla: ohjaaminen - pujottelu, eri jarrutustavat, lukkojarrutus ja jarrusta luopuminen
- kaarteessa: nopeuden vaikutus, hallintalaitteiden käyttö, pysäyttäminen
- soveltamisharjoitukset

Arviointi

- Opettaja ja oppilas keskustelevat asiasta. Keskustelussa pyritään päätyämään yksimielisyyteen ajamisesta liukkaalla. Tavoitteena on, että oppilaalle jää realistinen käsitys liukkaalla ajamisesta.

2. Ajaminen pimeällä

Tavoitteet

1. Oppilas ymmärtää heikosta näkyvyydestä aiheutuvat, erityisesti kevytliikenteeseen liittyvät vaarat.
2. Hän osaa havainnoida oikein ja sovittaa ajonopeuden näkyvyyden mukaan.
3. Hän osaa käyttää valoja oikein ajaessaan ja pysäköidessään pimeällä.

Itseopiskelu

oppikirja

Tietopuolinen opetus

Aiheet

- näkeminen ja näkyminen pimeällä
- keinoja vaaratilanteiden välttämiseksi pimeällä ajettaessa
- valojen käyttö pimeällä: kohdattaessa, ohituksissa ja pysäköitäessä

Ajo-opetus

Pääsääntöisesti ennen 1. ajokortin suorittamista. Kaksi ajokertaa näyttöjä ja harjoituksia, mahdollisuuksien mukaan suljetulla tai vähäliikenteisellä alueella.

Näytöt

- Jalankulkijan näkyminen (ja jalankulkijan käsitys näkymisestään) kohtaamistilanteessa.
- Valojen käyttö kohtaamis- ja ohitustilanteessa.
- Keinot pysäytetyn auton näkymiseksi pimeällä.

Harjoitukset

- valojen käyttö kohtaamis- ja ohitustilanteissa
- muun liikenteen varoittaminen pysäköitäessä pimeällä
- soveltamisharjoitukset

Arviointi

- Opettaja ja oppilas keskustelevat asiasta. Keskustelussa pyritään päättämään yksimielisyyteen ajamisesta pimeällä. Tavoitteena on, että oppilaalle jää realistinen käsitys pimeällä ajamisesta.

Kuljettajantutkinto

Kuljettajantutkinto koostuu teoriakokeesta ja ajokokeesta. Hyväksytyt teoriakokeen jälkeen oppilas pääsee ajokokeeseen. Kuljettajantutkinnossa arvioidaan oppilaan liikennetietoja, ajotaitoa ja ajotapaa. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota siihen, osoittaako oppilas turvallista, sosiaalista ja ekologista liikennekäyttäytymistä. Tämän pitää näkyä ajotavassa, ja tutkinnon vastaanottajan on otettava se huomioon muodostaessaan kokonaiskuvaa kokelaasta. Ajokokeen arviointikriteerit, jotka on kuvattu Ajoneuvohallintokeskuksen ohjeissa, ovat yhdenmukaisia opetuksessa käytettävien kriteerien kanssa.

Tavoitteet

1. Todetaan, että oppilas tietää kuljettajaopetuksen sisällöt ja osaa soveltaa niitä.
2. Todetaan, että hän osaa toimia liikenteessä turvallisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti..

Välivaihe

Välivaiheessa oppilas harjoittelee itsenäistä ajamista ja arvioi itseään kuljettajana. Joutuessaan onnettomuus- tai vaaratilanteeseen hän erittelee siihen johtaneita syitä ja pohtii keinoja vastaavien tilanteiden välttämiseksi. Vastavasti oppilaan tehtävänä on analysoida oman ajotapansa taloudellisuutta. Välivaiheessa uuden kuljettajan liikenne-rikkomuksia seurataan tarkasti. Jos pimeällä ajamisen opetuksen suorittaminen on olosuhteiden vuoksi lykkääntynyt, se on suoritettava heti olosuhteiden salliessa välivaiheessa.

Tavoitteet

1. Oppilas harjoittelee monipuolisesti ja analysoi aktiivisesti oman ajamisensa turvallisuutta ja taloudellisuutta.
2. Hän ei syyllisty liikenne-rikkomuksiin eikä liikennevahinkoihin.

Opetuksen toinen vaihe

Keskeiset opetuksen painopistealueet ovat sosiaaliset vuorovaikutustaidot liikenteessä sekä ennakoiva, taloudellinen ja ekologinen ajo- ja ajattelutapa.

Tavoitteet

1. Kuljettajaopetuksen II-vaiheen tehtävänä on syventää turvallisen, sosiaalisen ja ekologisen ajamisen tietoja, taitoja ja asenteita.

Sisällöt ja rakenne

Kuljettajaopetuksen ensimmäinen vaihe, välivaihe ja toinen vaihe muodostavat opetuksellisen kokonaisuuden. Opetuksen toisessa vaiheessa opetus on jäsennelty kahteen pääjaksoon: yksilölliseen opetusjaksoon ja ryhmäopetusjaksoon. Jäsennely lisää mahdollisuuksia käyttää oppijoiden omia kokemuksia oppimisen raaka-aineena. Tämä puolestaan mahdollistaa aktiivisten opetusmenetelmien käytön.

Yksilöllinen arviointijakso:

- kesto 1 oppitunti ja 2 ajokertaa
- sisällöt
 - oman ajamisen arviointi ja vuorovaikutustaidot (1/2 oppituntia)
 - ajon arviointi (2 ajokertaa)
 - palautekeskustelu (1/2 oppituntia)

Ryhmäopetusjakso:

- kesto 3 oppituntia ja 6 ajokertaa
- sisällöt
 - näytöt ja harjoitukset radalla (6 ajokertaa)
 - tietopuolinen osa (3 oppituntia)

Yksilöllinen arviointijakso toteutetaan ennen ryhmäopetusta. Sen tehtävänä on toisaalta aktivoida osallistujat ja toisaalta selvittää osallistujien oppimistarpeet. Henkilökohtainen palautekeskustelu pohjautuu oman ajamisen arviointiin, vuorovaikutustaitoihin ja arvioivaan ajoon.

Rataopetuksessa enimmäismäärä on 6 oppilasta / opettaja ja suorituspaikka. Rataopetus toteutetaan erillisten koulutusohjeiden mukaisesti.

Rataopetus muodostuu:

- näytöistä, joilla perustellaan ajamisen perustaitoja
- perusharjoituksista, joissa oppilas omaksuu lisää pelivaraa ajamiseensa
- soveltavista harjoituksista, jotka toimivat linkkinä todellisuuteen

Tietopuolinen osa toteutetaan hyväksytyssä opetustilassa. Tietopuolinen opetus muodostuu kolmesta pääosasta:

- Riskit liikenteessä (1 oppitunti)
- Sosiaaliset vuorovaikutustaidot (1 oppitunti, rataopetuksen jälkeen)
- Ennakoiva ja taloudellinen ajotapa (1 oppitunti, rataopetuksen jälkeen)

Koulutus tähtää siihen, että oppilaat saavat valmiuksia arvioida ja kehittää itseään, ajamistaan ja käyttäytymistään liikenteessä.